

Дефекти на българското политическо лидерство

Ивайло Христов*

Резюме: В статията се проследяват някои от ключовите дефекти на българските политически лидери: в исторически и съвременен аспект. Новите реалности от епохата на прехода създадоха т.нар. „нова политическа класа“, състояща се като цяло не от подготвени и консенсусни политически лидери, а от хора набързо и неизвестно как забогатели. Тази нова прослойка, без идеология и професионална подготовка, се капсулира като каста, изграждайки сложни мрежи сред обществото. Осегаемо липсва наличието на ефективни политически лидери, които да пребивават в зоната на властта, благодарение на своите заслуги.

Ключови думи: общество, политика, лидери, класа, власт.

JEL: P43, D72, D91.

Увод

Еволюцията на българското политическо лидерство показва, че за разлика от ситуацията в други страни, у нас не съществува традиция за постоянно натрупване на позитивни черти. В значителна степен това е

резултат от бързо сменящи се национални катаклизми. Първата е свързана с катастрофата между двете световни войни, втора е следствие с опита за подмяна на българския цивилизационен генотип след Втората световна война, а третата произтича от безпрецедентния лидерски хаос, настъпил след прехода към демократично общество в началото на 90-те години на XX век.

Изложение

В новата история на България е налице периодичната смяна на двата типа лидерство – трагични лидери на разрушението и лидери на позитивното развитие и изграждането. Това е резултат от догонващото развитие и каузалната инверсия, при която активните социални групи и техните лидери, които в ситуация на делегитимация на предходната система застават начело на масите и срутват съществуващото общество, не са печелившите, а губещите от промяната. При това не става дума просто за известния синдром, при който „революциите изяждат децата си“, а за това, че промените унищожават цели социални групи, които са били начело на промяната. Още

* Ивайло Христов е доктор на икономическите науки, професор в катедра „Медии и обществени комуникации“ на УНСС.

Иван Хаджийски говори, че у нас буржоазната революция (тази роля играе Освобождението) не се извършва от буржоазията, а от дребните собственици, които след това не печелят, а губят от промяната. След това социалистическата революция у нас се извършва в страна, в която няма достатъчно пролетариат за тази цел. Вторият преход към капитализъм не се извършва от капиталистите, а движеща сила е интелигенцията и особено хуманитарната интелигенция, която е впоследствие е смазана. Затова някои от нейните лидери като Желю Желев казват „каква я мислехме, каква стана“, имайки предвид, че в резултата на промяната се е получило нещо съвсем различно от техните очаквания. (Проданов, В., 2010, с. 27)

Къде са корените на това явление?

Първо. В България политиката винаги е осигурявала възможности за лично и нерегламентирано облагодетелстване. Още в началото на XX век в книгата си „Психология на българския народ“ Тодор Панов пръв изследва тази особеност на нашите политически нрави. Наблюденията му са валидни и днес, и синтетично изглеждат така:

- Партиите в България се създават много често не за придават организаторност на определени идеи, родени от живота, а отгоре – по нечия инициатива, за да отговорят на интересите на определени личности.
- Борбата за лична власт се води винаги от името на определени партийни интереси. Програмите на партиите в

България са госта еднакви, макар че са прикрити под знамето на някакви уж и най-вече различни нови политически идеали.

- „Главният щаб“ на партията е съставен от хора, които мечтаят постоянно и само за власт. Сюжет на техните сънища е служебният автомобил и министерското кресло. За тях те са готови да продадат на дявола своята чест и достойнство.
- Според интереса си в политическото пространство, човекът на власт е готов заради властта да се поклони и подложи всекиму, от когото зависи тази власт. И да го оплъве и отрече, ако загуби поста си. В продължение на четиридесет години, заключава Тодор Панов, свободно политическо съществуване, не е имало в страната нито един деятел, който да е бил абсолютно признаван, въпреки своите достойнства и недостатъци, както от противниците си, така и от целия народ. Този факт е крайно знаменателен: страната е не само без абсолютни, но и без относителни авторитети. (Панов, Т., 1992, с. 224)

По тази причина в българското световусещане държавата и нейните политически лидери са чужди и враждебни на масовия човек. Те са с разместени и разкритвени стойности. Както отбелязва Марко Семов: „Отменете на българския политик облагите, които носи държавната трапеза, ще видите, че около партийните щабове, парламента и министерствата ще останат само портнерите“. (Семов, М., 2001, с. 585)

Влизането във властта предоставя на политическите ни лидери задкулисни предимства в бизнеса. При липсата на реална политическа демокрация в обществото политиката винаги е облагодетелствала онзи, който се занимава с нея. За разлика от развитите страни, където го политиката стигат добре образовани в областта на политическите и административни сфери вече богати хора, доказали се в практиката, у нас това правят много често най-напред именно недоказалите се. Затова и да се докажат, те не губят средства. Неслучайно една от най-разпространените версии за провала на прехода сред 10.XI.1989 г. припознава политиците – „алчни типове“, които са съсипали България. И преди, и сега българите мразят политиците и не вярват на това, което говорят. Те изглеждат като синоними на крадливи персонажи, виновни за катастрофалния характер на българския преход към капитализма. Политиката се възприема като система за облагодетелстване от властта. Или казано по-друг начин – властта е инструмент за лично облагодетелстване. Защо е така? Защото в България бавно и трудно се правят „големи пари“ по честен начин. Малка е поглъщателната възможност на националния ни пазар. Огромна (буквално непреодолима) е чуждата икономическа конкуренция от вън. Страната ни не е богата на основни ресурси за икономиката, поради което трябва да си ги осигурява от вън, а това ги прави скъпи и спъващи бизнеса.

Да вземем за пример един от механизмите на социалната промяна в България след 10 ноември 1989 г. При тази кардинална обществена трансформация управляващата върхушка (и от червения, и от синия елит), възползвайки се от властовите си позиции, „всмуква“ национално богатство. Вместо бързо извършване на приватизацията, с постъпленията от която да се изплати външния и вътрешния дълг, да се възстановят пенсионните и социално-осигурителните фондове, да се изплатят пропуснатите ползи и пр., се премина към политика на източване на спестяванията на населението. Това става основно чрез поредица от ценови шокове (1991, 1994, 1997) и декапитализация на предприятията. Голяма част от мощностите в промишлеността просто бяха нарязани на скраб: с цел трупане на лични капитали. През целия български преход управляващата класа води политика, чрез която реализира своя тесен социалногрупов интерес, който е в ущърб на общия интерес на социума. (Найденев, Г. Р. Велева, 2011, с 183.)

Второ. Политическият живот в България винаги е бил жесток и безогледен. Затова в българската история много политически лидери не са починали в собственото си легло у дома. Един от показателните примери е съдбата на водачите на Народно-либералната партия (т.нар. „стамболовисти“). В началото тази партия се оглавява от своя създател Стефан Стамболов, който е убит на 6 юли 1895 г. Димитър Греков за съвсем малко я оглавява,

поради което остава жив. Следващият лидер Димитър Петков е застрелян на 27 февруари 1907 г. След него водач на партията е Никола Генадиев, също убит на 30 октомври 1923 г. А синът на Димитър Петков – видният земеделски деец Петко Д. Петков, е убит на 14 юни 1924 г., а другият му син – Никола Петков е екзекутиран на 23 септември 1947 г.

Освен това – с изключение на Васил Левски, няма български политически лидер, който да е декларирал, че ще отстъпи мястото си на по-способния в държавната стълбца, след като се вземе властта. Ето я тази народолюбива изповед на Апостола: „Ний сме жадни да видим отечеството си свободно, па ако щат ми нареди да паса и патките. Не е ли така? По мое мнение е така, най-право и най-човешко. Аз не гледам на днешните ми страдания и оскъдности във всички, нито катадневно ми преследване от полицията от град в град, по села и кърища, па и от самите изродци български. Нито пък казвам, че от края на работите ни досега съм бил способен при такъвиз страшни и мъчни времена, а сега защо да не съм аз на еди-кое си място, ами еди-кой си наготово. Напротив, ако му сече главата повече, трябва само да го поканя на мястото си, пък аз да гледам друга, не [и] по-долна [работа.] Историята ни няма да прикачи заслугата ми другиму.“ (Левски, 1973, с.75)

Трето. Липса на толерантност и партньорство. Реваншизмът е трайна черна в политическите ни нрави. Почти половината от свободното

време на българските политически лидери преминава в дискредитиране на техните предшественици, без всякаква идея за приемственост. Философията на политическия живот у нас е подчинен на амбицията, че властта трябва да се държи със „зъби и нокти“. Защото тя не е вечна, и кой каквото присвои, докато е на власт ще го направи. Като правило политиците ни атакуват своите опоненти с това, че са разорили и съсипали България, с цел лично обогатяване. Първата им работа обаче, като вземат властта на свой ред, е да направят същото. В своите спомени Султана Р. Петрова пише: „Драмата на България винаги е била, че партизанлъкът и интересите на партиите са стояли по-горе от интересите на нацията ни.“ (Петрова, С. Р.1992, с. 93)

Четвърто. Известно е, че политиката е изкуство на компромисите. Българският политически живот обаче е наситен с демагогия, а българския политик винаги е смесвал компромисите с демагогията. Тя е същностна негова черта. Ясно се видя това при разпада на социалистическата система. В България, но и във всички европейски социалистически страни, социализмът от съветски тип с демагогия и антикомунистическа реторика за кратко се превърна в див капитализъм. Част от бившите партийни и държавни ръководители – особено децата им, станаха капиталисти, собственици на предишните общонародни средства за производство. „За да се преглътне това по-лесно от обществото, те

реституираха на наследниците на бившите капиталисти, национализираното, което представляваше минимална част от националното богатство. Изпълни се предсказанието не само на Реймон Арон, но и на Ленин, който предупреждаваше, че никой не може да разруши социализма, освен самата партия, със своите грешки.“ (Писарев, 2010, с. 73)

Пето. Българският политически елит страда, особено през последните двадесетина година, от крехкост на доверие. Това води до деградация в обществените отношения. Доверието (така се нарича и една от книгите на Франсис Фукуяма) е валутата на XXI век и когато политиките злоупотребят с него, нишките на създанието се прекъсват. Политическият елит у нас така и не разбра, че народът не е негова „собственост“. Влизайки веднъж в коридорите на властта, овластените се отдават на истеричния си егоизъм и алчност. Там те изведнъж забравят откъде са тръгнали, от кого са изпратени в Парламента и какъв е смисълът на присъствието им в управлението на страната. Това гениално го е предвидил Христо Смирненски в „Приказка за стълбата“. Българските управници сега живеят живот безкрайно далече от битието на народа. Те са се откъснали отдавна от съдбата на съотечествениците си – и нито могат да я разберат, нито да я обяснят. През годините на „промяната“ съзря и се оформи все по-натрапчиво идеята за продажния и меркантилен характер на значителна част от управляващите,

отстояващи безброй лични каузи, но не и интересите на народа. Това е една от големите драми на българския преход след 10 ноември 1989 г. Българският народ никак лесно и безхарактерно позволи да се създаде политическа класа, която като че ли е имунизирана от понятия като родолюбие и отечествен дълг. Тези хора и до днес поддържат една съзнателна анархия, умишлено угоджават и без това мъчителната и безконечна промяна. Това е така, защото българската олигархия, която е истинския властелин на държавата, не е лява или дясна, синя или червена. Тя се преболядисва и пренастройва периодично преди и след всяка смяна на властовите изпълнители (апропо, поставени на постове от същата тази олигархична върхушка). Нейният девиз е повече от емблематичен: „Правителствата идват и си отиват, ние оставаме“. Още Платон говори за три най-често използвани форми на управление: тирания, олигархия и демокрация. Според античния философ най-ефективна е демокрацията, но само когато има ясни правила и когато законите се спазват от всички. Ако те важат само за престолюжието, демокрацията най-лесно се изражда в анархия, а оттам следват недемократичните политически системи.

Шесто. Безогледността на политическите ни нрави се подхранва и от двучлното поведение на българската интелигенция. След Освобождението тя претърпява трансформации, силно контрастиращи на възрожденския ѝ ентузиазъм и романтизъм.

От свободна социална група през Възраждането, противник на държавата и клерикализма, след 1879 г. определена част от интелигенцията се превръща в бюрократично съсловие. Значителна част от нея работи в сферата на администрацията, държавните училища, фирмите, банките, търговията – т.е. тя е пряко зависима в своето препитание от бюрократичната машина. Малцина са българските интелигенти след 1878 г., които не разчитат на заплата, а живеят или от рента, или от творчески труд. До 1944 г. ние имаме всичко на всичко двама писатели, изхранващи се чрез продажба на своите книги – Иван Вазов и Антон Страшимиров. Ето защо през епохата на „първия български капитализъм“ върховна цел на най-изявените български творци е да получат държавна служба или пенсия. Веднага след създаването на Народния театър артистите в него подават колективна петиция да им се даде статут на държавни чиновници. През 30-те години на XX век 70% от заетите в т. нар. „свободни професии“ всъщност получават доходите си от „публично-правни дела“, т.е. пряко или косвено от държавата. (Генчев, Н., 2011, с. 215)

Тясно обвързана с бюрократичния апарат, интелигенцията е принудена да съобразява житейската си позиция с него. В студията си „Българската интелигенция“ доктор Кр. Кръстев посочва, че след Освобождението попрището, на което ще се реализира интелигенцията, е държавата. Първото ѝ поколение е „почти изцяло погълнато от правителствената машина.

Следващото вече е родено от образователната система, която след 1878 г. напълно е одържавена: „Оттам нататък в страната се образува нова интелигенция, но благодарение на особените обществено-политически условия, които придружаваха нейното нарастване и развитие, тя и досега носи печата на своето изкуствено – чиновнишко произхождение и не представлява колко-годе самостоятелен обществен слой. Тя или пряко образува част от бюрократията на българската държава и се губи в нея, или се върти около нея като около своя ос, тегне към нея като единствен извор на живот и творческа енергия.“

У нас с незначителни изключения не се срещат характерните за Европа „културни фамилии“. Ние нямаме и рогова интелигенция, носител на елитарна културата. Много често интелигенцията ни е била погубвана по време на граматични преходи. През втората половина на XIX век значителна част от възрожденската ни интелигенция изгаря в огъня на Априлското въстание и националноосвободителните борби. Балканските войни също посичат новопокълнатата ни следосвободителска интелигенция. В периода 1923-1925 г., вследствие на „белия терор“, тя е положена на геноцид. След 1944 г. интелигенцията също дава големи жертви при прехода към социализма. До 1944 г. у нас слой на високообразованата и скъпо платена интелигенция е незначителен. Ограничен е онзи състав, който е освободен от бита и разполага със средства и възможности за

творчество, и би могъл да произведе второ и трето поколение интелектуали. Това обяснява отсъствието у нас на трайни културни традиции, без които духовният ни живот е лишен от историческа спойка и перспектива.

Защо е така? Защото в България не само икономическия, а и културният пазар е много малък. Поради това писателят не може да издава книгите си в големи тиражи; художникът – да продава скъпо картините си; артистът – да живее само от творческите си превъплъщения в театрални образи. Затова българският интелегент се нуждае и от заплата годите на социализма преплитането между държавата и интелигенцията придоби завършени вид. Социалистическата държава за пръв път осигури достатъчно материално интелигенцията. Това обстоятелство обаче на свой ред я обвързва по някакъв начин, но не и по-малко, към волята и политиката на държавата. При повторно завръщане на капитализма, тази симбиоза достигна до перверзни и изтънчени форми.

И най-вече: българската интелигенция прави недостатъчно за съграждане на историческия континюитен на националното ни битие. Като цяло тя остава дълбоко разединена както в своите външно-културни предпочитания (САЩ, Франция, Англия, Русия, Германия), така и в политическата и идейната си ориентация. Да не забравяме и факта, че в мнозинството си българската интелигенция произлиза от еснафските среди. Поради това тя носи всички добродетели но и недъзи

на еснафа: гребनावост, умилкване пред държавата и силните на деня, бавна адаптация за новия свят, стъписването ѝ пред чуждото. (Генчев, Н., 2011, с. 207-208)

Седмо. В България отсъства явлението „политическа фамилия“.

То е свързано с възпроизводството и изявата на лидери във властта. В живота на почти всички съвременни цивилизовани държави този политически инструмент е дал положителни резултати: Медичите в Италия, Папангреу и Караманлис в Гърция, Ганди в Индия, Гор и Буш в САЩ. В политическия живот на страната сред 1878 г. единствено Кобургите дават три последователни поколения държавници: Фердинанд, Борис III и Симеон. Тази политическа фамилия има доминираща роля в съдбата на Третата българска държава и оцелява трайно на обществената ни сцена в продължение на един век! Една от причините за този успех е, че представителите на Кобургите си изработват печеливша стратегия за вклиняване в българския политически процес: отстраняване и изолация на естествено оформилите се поколения български политически лидери през съответното време. Кобургите смазват още в зародиша демократичните принципи и спъват развитието на едва прохождащия политически елит. Поощрявана е бездарността, сервилността и корупцията сред управленските среди. По правило действията на тази фамилия са в ущърб на демократичния процес на България. (Митев, Тр., 2011, с. 167.)

Осмо. В бедно общество като българското, демокрацията не може да бъде стабилна. Това го показва практиката от Аристотел насам. Ето защо при появата на кризисни процеси, сериозни обществени среди се насочват към теорията и практика на политически партии, които обещават повече държавна намеса и трайни бюджетни ангажменти. „Българинът има нужда не просто от демократична държава. Той се нуждае от „ефективна демократична държава“, в която при това задължително да носи повече отговорности (в сравнение на пример с държавата в някои от великите сили) за развитието на националното производство и свързания с него висок жизнен стандарт.“ (Митев, Тр., 2011, с. 208) Неслучайно масовият българин се чувства безпомощен да започне успешен частен бизнес и не е склонен на предприемачески риск. Това се дължи не само на представата, че у нас трудно се прави сериозен, успешен бизнес по честен начин, но и поради факта, че не оказва подкрепа от страна на държавата.

Девето Не бива да подценяваме и обстоятелството, че в продължение на половин век (от 1944 до 1989 г.) две поколения българи стояха встрани от политическия живот на страната. Управляващата класа в лицето на номенклатурата на БКП държеше настрана масовият българин от възможността реално да „твори политика“ и да участва непосредствено в планирането на управленските процеси. Оттук и безпрецедентният политически наивитет

на новия елит. То се изразява първоначално в неумението му да взема верни стратегически решения, да подчинява краткосрочните на дългосрочните си интереси. От гледна точка на стратегическите си интереси новият политически елит би трябвало да приведе бърза приватизация и да осигури доминация на акционерния капитал над държавния, защото именно това ще доведе до постепенно активизиране на стопанската дейност, ще започне подемът и излизането от кризата. Превес вземат обаче краткосрочните интереси: забавяне на приватизацията, което е в услуга на управлението на всяко едно правителство, чийто естествен стремеж е да кара каруцата на властта с колкото се може по-малко „друсане“. (Найденов, Г., Р. Велева, 2017, с. 184.)

Десето. В новата 130-годишната история на България е налице слаба резултатност на политическия процес.(Митев, Тр. 2011, с. 208.) Тоест – **грешките и неуспехите на българите лидери са далеч повече от победите и пораженията.** Няколко факти, видими на пръв поглед: българският войник победи през XX век във всички битки, а официалната политика не спечели нито една от водените войни, включително и Студената; в глобалните конфликти на миналия век българската държава влиза като по правило с коалициите на губещите страни; всяка нова българска генерация тръгва практически от нулата, тъй като създаденото от предишните поколения се унищожава. Справка – чистката след 9 септември

1944 г. и след 10 ноември 1989 г.; и не на последно място – защо при разграбване на национално богатство, възлизащо на около 200 милиарда долара, няма нито един осъден престъпник. През XIX и XX век българите се оказаха на губещата страна: Освобождението не донесе единство на българската народност, опитите за национално обединение не дадоха очаквания резултат, не се състоя и вътрешнонационално помирение. Същото наблюдаваме и днес. Реваншизмът не е спирал след 10 ноември 1989 г.. „Оплъването“ и вагенето на компромати е на ротационен принцип, а след всички избори следва една и съща парадигма: „онези бяха лоши, ние сме добри“.

Неслучайно Трендафил Митев формулира „закона за постоянната недостатъчност в българската политика. „Този закон се оказва една от неизменните причини за всички беди на нашия народ. Именно той не позволява вече на България да си поставя смело, да преследва решително и най-важното да постига реално смислени велики цели, които да я водят напред и предимно нагоре. В политиката на българите винаги се случва точно обратното на онова, което историческото развитие е предпоставило и следователно то логически трябваше да се случи.“ (Митев, Тр., 2011, с. 17) Като правило българският политик губи при навлизане в сферата на „голямата политика“. И това е независимо от смяната на режими и управляващи елити!

Тук от значение е и разнообразят, който съществува между българите.

Никак не е странно, че темата за българско несъгласие, за разнопосочността в нашите действия, за непоследователността в характера ни вълнува например Васил Левски през цялото време на неговата активна дейност. В писмото си до Филип Тотю от 18 април 1871 г. по повод своеволните действия на четническите войводи и българската емиграция в Румъния, той прави едно от най-великите прозрения в българската народопсихология: „Цели сме изгорели от парене и пак не знаем да духаме!“ (Левски, 1973, с. 228) Другаге Апостола доуточнява със свойствения си библейски език: „Баю, да ти кажа една като сто! [В] сичките неразбории, завист, укори, които произлизат от глупости, повечето са тии причината, гето разделя един народ на части и не остава нищо...Следователно у нас, за да не може да добие сила тая поразия, а да [в] земе силен вървеж работата ни... не трябва да давате подпора на глупците.“ (Левски, 1973, с. 209) По нататък Левски добавя: „Баювци – пак да повтора, в тая работа трябва да си отваряте очите! И работа трябва, работа! И да не слуша всеки, защото има хиляди работи да се вършат, а не могат да се извършат поради такива неразбории... Според човека и работата му. Трябва да се вардим, че мнозина от днес до утре не са постоянни... Ако ние бъдем такива, тогава никои не ще смее да се възгордее, за да се раждат вражди между нас, от каквито е пропаднало отечеството. Имаме хиляди примери.“ (Левски, 1973, с. 60)

Заклучение

В обобщение може да се каже, че изброените недостатъци разкриват редица особености на българския политически елит, който в болшинството си се оказва провинциален и негорзъл за изпълнение на отговорната си обществена мисия. В профила му

преобладава интригантството и загулисието и в него все по-трудно могат да се намерят истински морални хора. Така че не бива да ни учудва обстоятелството, че българинът много рядко е вярвал на своите политици и, по думите на Антон Страшимиров, винаги е таял скрита враждебност към всяка власт.

Цитирани източници (References):

1. Баева, И., Д. Денков, Б. Дуранкев (2025). Един български век 1923-2024. София, изд. „Изток-Запад“, с. 101.
(Baeva, I., D. Denkov, B. Durankev (2025). Edin balgarski vek 1923-2024. Sofia, izd. „Iztok-Zapad“, s. 101)
2. Генчев, Н. (2011). Очерци. Социално-психологически типове в българската история. София, изд. „Изток-Запад“, с. 215.
(Genchev, N. (2011). Ochertsii. Sotsialno-psihologicheski tipove v balgarskata istoria. Sofia, izd. „Iztok-Zapad“, s. 215)
3. Генчев, Н., К. Възвъзова (ред.) (1973). Васил Левски. Документално наследство. София, изд. „Наука и изкуство“, с. 75.
(Genchev, N., K. Vazvazova (red.) (1973). Vasil Levski. Dokumentalno nasledstvo. Sofia, izd. „Nauka i izkustvo“, s. 75)
4. Митев, Тр. (2011). Българска политическа дефектология. София, Изд. комплекс на УНСС, с. 167.
(Mitev, Tr. (2011). Balgarska politicheska defektologia. Sofia, Izd. kompleks na UNSS, s. 167)
5. Найденов, Г., Р. Велева (2011). Публична власт и политика. София, Изд. „Тракия-М“, с. 183 и сл.
(Naydenov, G., R. Veleva (2011). Publichna vlast i politika. Sofia, Izd. „Trakia-M“, s. 183 i sl.)
6. Панов, Т. (1992) Психология на българския народ. Велико Търново, изд. „Абагар“, с. 124-127.
(Panov, T. (1992) Psihologia na balgarskia narod. Veliko Tarnovo, izd. „Abagar“, s. 124-127)
7. Петрова, С.Р. (1992). Моите спомени. София, Изд. на БАН, с. 93.
(Petrova, S.R. (1992). Moite spomeni. Sofia, Izd. na BAN, s. 93)

8. Писарев, П. (2010). От нашия кореспондент. София, изд. „Петектон“, с. 73.
(Pisarev, P. (2010). Ot nashia korespondent. Sofia, izd. „Petekton“, s. 73)
9. Проданов, В. (2010). Исторически поуки за лидери. В: „Политическото лидерство: уроци от българската история (лидерство и национална сигурност).“ София, Изд. „Азбуки“, с. 27.
(Prodanov, V. (2010). Istoricheski pouki za lideri. V: „Politicheskoto liderstvo: urotsi ot balgarskata istoria (liderstvo i natsionalna sigurnost).“ Sofia, Izd. „Azbuki“, s. 27)
10. Семов, М. (2001). Българска народопсихология. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, с. 585.
(Semov, M. (2001). Balgarska narodopsihologia. Sofia, Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“, s. 585)

Defekti na balgarskoto politicheskoto liderstvo

Ivaylo Hristov

Defects of Bulgarian Political Leadership

Ivaylo Hristov

Abstract: The article examines some of the key defects of Bulgarian political leaders – in historical and modern aspects. The new realities of the transition era created the so-called “new political class”, consisting generally not of prepared and consensual political leaders, but of people who gained wealth in a rapid and unknown manner. This new stratum, without ideology and professional training, encapsulates itself as a caste, building networks among society. The presence of effective political leaders to reside in the power zone thanks to their merits is palpably lacking.

Key words: society, politics, leaders, class, power.

JEL: P43, D72, D91.